

V TOMTO ČÍSLE

1. Editorial
2. Kronika událostí
 - a. Dne 8. 4. 2013 se konal třetí ze série seminářů UNCE s tématem "Nová lidská práva".
 - b. Návštěva a přednáška prof. Rhony Smith
3. Human Rights Award 2012
4. Novinky z mezinárodních mechanismů na ochranu lidských práv

Parlamentní shromáždění Rady Evropy schválilo návrh 15. Protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod
5. Judikatura
6. Další nové zajímavé publikace z oblasti lidských práv

KONTAKT

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta,
Výzkumné centrum pro lidská práva
nám. Curieových 7
116 40 Praha 1

e-mail: vcplp@centrum.cz
www: <http://www.vcplp.cz>

1. Editorial

Vážení čtenáři,

V roce 2013 vstoupilo Výzkumné centrum pro lidská práva do druhého roku své činnosti. Průběžně dochází a i nadále bude docházet k personálním změnám.

Tak například na začátku roku odešla jedna interní doktorandka a do Centra se zapojili tři noví doktorandi (viz níže). Osvědčilo se zřízení webových stránek Centra propojených odkazem se stránkami PF UK, jakož i vydávání tohoto Bulletinu.

K tomu, aby obě tato media plnila své poslání, bude třeba je nadále pravidelně doplňovat o aktuální články a informace.

V letošním roce se uskuteční minimálně tři semináře UNCE a jedna konference. Novinkou jsou mimořádné přednášky, na které budou zváni významní zahraniční a domácí odborníci.

Další akce mohou být pořádány ve spolupráci s jinými výzkumnými programy PF UK nebo s jinými pracovišti.

Hlavní důraz bude samozřejmě kladen na publikační činnost členů Centra, a to jak v recenzovaných časopisech, tak v nové ediční řadě PF UK (viz níže).

Na závěr bych rád popřál všem zájemcům o činnost VCLP zajímavé čtení. Uvítáme více nových příspěvků z oblasti lidských práv i jakékoli náměty ke zlepšení naší práce.

Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.

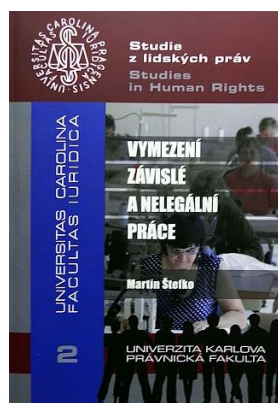
koordinátor Centra

2. Kronika událostí

Třetí seminář UNCE

Dne 8. 4. 2013 se v nové zasedací místnosti PF UK (4.p.) konal další seminář Výzkumného centra pro lidská práva, tentokrát s tématem „Nová lidská práva“.

Koordinátor Centra prof. Pavel Šturma na úvod přivítal nové doktorandy zapojené do projektu UNCE: Mgr. Elišku Flídrovou, Mgr. Kristinu Chocholáčkovou a Mgr. Milana Lipovského.

Poté informoval o publikační činnosti UNCE. Do tisku byly předány **první dva svazky Studií z lidských práv** (Studies in Human Rights): **Pojem a teorie lidských práv**, SLP č. 1, 2013 (autoři: Pavel Šturma, Pavel Ondřejek, Jana Ondřejková, Martin Štefko) **Vymezení závislé a nelegální práce**, SLP č. 2, 2013 (autor: Martin Štefko)

První dva svazky Studií vyšly v průběhu dubna a května 2013.

Příspěvky, které by měly být publikované v dalším čísle řady Studie z lidských práv, je třeba odevzdat do 31. 5. 2013.

Podle programu na semináři s příspěvkem vystoupili: Mgr. Kamila Šrolerová na téma *Právo na mír*, JUDr. Karolína Žáková, Ph.D., a Mgr. Milan Lipovský na téma *Environmentální migrace a nová lidská práva*, Mgr. Kristina Chocholáčková na téma *Právo na neznečištěné prostředí a elektronický odpad*, a JUDr. Petr Šustek, Ph.D. s příspěvkem *Distributivní spravedlnost a hrazená zdravotní péče aneb ústavně přípustný zásah do sociálních práv (právo na ochranu zdraví, právo na přístup ke zdravotní péči)* v kontextu finanční udržitelnosti systému veřejného zdravotního pojištění.

V rámci bohaté diskuse k jednotlivým tématům vystoupili: JUDr. Bílková, JUDr. Štefko, JUDr. Žáková, JUDr. Ondřejek a JUDr. Peterková.

Návštěva a přednáška prof. Rhony Smith

PŘEDMĚT JAKO KAŽDÝ JINÝ? PRÁVO NA VZDĚLÁNÍ A VÝUKA LIDSKÝCH PRÁV

Mají být lidská práva součástí školních osnov? Pokud ano, v jakém typu škol, na jaké úrovni a jakým způsobem mají být vyučována? Musí být pedagog věnující se jejich výuce současně lidskoprávním aktivistou, nebo by zde naopak aktivismus byl na škodu věci?

A mohl by lidská práva vyučovat třeba pravověrný muslim, přesvědčený o přirozené nerovnosti mužů a žen?

Takové i mnohé další otázky padaly během diskusí přednášky prof. Rhony Smith z Northumbria University v britském Newcastleu na téma *Právo na vzdělání a lidskoprávní vzdělávání (Right to Education and Human Rights Education)*.

Přednáška se konala dne 13. května 2013 na Právnické fakultě UK pod záštitou projektu UNCE – Výzkumné centrum pro lidská práva.

Prof. Smith se dlouhodobě věnuje lidskoprávní problematice a různé aspekty tohoto tématu již vyučovala prakticky po celém světě, od Kanady přes státy subsaharské Afriky až po Čínu

a Jihovýchodní Asii, na níž se specializuje v posledních letech.

Prof. Smith také aktivně publikuje, jejím asi nejznámějším dílem je obsáhlá monografie s jasným názvem *International Human Rights*, jejíž zatím poslední, páté vydání vyšlo v roce 2011 v prestižním nakladatelství Oxford University Press.

Pražskou PF UK navštívila prof. Smith v rámci učitelské mobility v programu Erasmus.

Přednáška sestávala ze dvou hlavních částí. V první se prof. Smith zaměřila na právo na vzdělání obecně.

Připomněla, že toto právo je zakotveno v řadě významných mezinárodních instrumentů, včetně Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948 a Protokolu I k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950.

Zdůraznila také zvláštní povahu práva na vzdělání, která se projevuje jak tím, že toto právo se standardně realizuje v trojúhelníku dítě – rodič

– stát, tak tím, že jeho výkon nezáleží na volném uvážení každého jednotlivce, ale může být i vynucen.

To vyvolává zajímavé otázky v souvislosti s konceptem tzv. celoživotního vzdělávání (*life-long education*), které zatím nikde povinně vnučováno není, právně by tomu ale zřejmě nic nebránilo.

Vzdělání musí za všech okolností splňovat podmínky 4A, tj. musí být dosažitelné (*accessible*), dostupné (*available*), přijatelné (*acceptable*) a přizpůsobivé (*adaptable*).

Druhá část přednášky, a také podstatná část diskuse, byla věnována specificky lidskoprávnímu vzdělávání (*human rights education*).

Tato oblast se těší rostoucí pozornosti cca od 90. let, kdy se jí začala zabývat OSN, která také v této době vyhlásila desetiletí výuky lidských práv (1995-2004).

Po jeho skončení začala OSN realizovat Světový program lidskoprávního vzdělávání, který se nejprve zaměřil na základní a střední školy (2004-2009) a později přesunul pozornost k učitelům, pracovníkům státní správy i příslušníkům ozbrojených sil (2010-2014).

Zatím posledním významným počinem bylo přijetí Deklarace o lidskoprávním vzdělávání a školení (*UN Declaration on Human Rights Education and Training*) Valným shromážděním OSN v roce 2011 (rezoluce 66/137), které shrnuje základní cíle a principy tohoto typu vzdělávání.

Prof. Smith se zabývala rovněž některými kontroverzními aspekty lidskoprávního vzdělávání, což nás vrací zpět k otázkám uvedeným v úvodu tohoto textu.

Ano, lidská práva by podle jejího názoru měla být součástí školních osnov – a to ve všech typech škol a na všech stupních.

Ideálním způsobem výuky by bylo zohlednění lidských práv v již vyučovaných předmětech (*mainstreaming*).

To by odpovídalo skutečnosti, že výuka lidských práv nemá vést k mechanickému memorování úmluv, ale především k větší toleranci a respektu k druhým.

Vzhledem k tomu, že v praxi není mainstreaming příliš reálný, bylo by pro začátek vhodné mít specializované kursy lidských práv. Ty přitom může

vyučovat kdokoli – třeba i onen pravověrný muslim – za předpokladu, že je ochoten uznat existenci i jiných názorů a pohledů na věc než jsou ty jeho.

Určitý skepticismus vyjádřila prof. Smith vůči lidskoprávnímu aktivismu ve výuce.

Podle jejího názoru by vyučující měl posluchačům předat fakta a nastítnit existující přístupy, konečné rozhodnutí o tom, který z těchto přístupů si zvolit, by ale měl nechat na individuálním posouzení každého jednotlivce.

V souladu s tímto doporučením ponecháváme i my na posouzení jednotlivých čtenářů, zda jim téma lidskoprávního vzdělávání přijde zajímavé a jak se staví ke složitým otázkám diskutovaným během přednášky.

Veronika Bílková

3. Téma

Human Rights Award 2012

„Today, as nearly two years ago, when the CCBE gave us its support, we see your continuous commitment to solidarity among lawyers. *Facta sunt potentiora verbis – actions speak louder than words*“.

Pavel Sapelko

Organizace CCBE (*The Council of Bars and Law Societies of Europe*) udělila v prosinci 2012 běloruskému advokátovi **Pavlu Sapelkovi** cenu Human Rights, a to za účast v kampani na ochranu lidských práv

v Bělorusku.

Tato problematika není spjata přímo s tematikou mezinárodního práva veřejného, ale domnívám se, že jakékoliv snahy v boji za lidská práva by měly stát za povšimnutí a uznání.

Organizace CCBE je mezinárodní nezisková organizace se sídlem v Bruselu zastupující přibližně 1 milion evropských advokátů skrze své členy – advokátní komory.

Mezi řádné členy CCBE patří advokátní komory z 27 členských států Evropské unie, 3 členské státy Evropského hospodářského prostoru a Švýcarsko.

CCBE byla založena v roce 1960. Během následujících desetiletí až dodnes CCBE prosazuje zájmy advokátů a obhajuje právní principy, na nichž je založena demokracie a právní stát.

Cena Human Rights je udělována od roku 2007 a to advokátům či advokátním organizacím, které přispívají svojí činností ke cti právní profese prosazováním nejvyšších hodnot na poli lidských práv.

Oblast lidských práv je v tomto smyslu interpretována široce, neboť cenu je možné udělit i advokátovi, který je obětí porušování lidských práv.

Pavel Sapelko vystudoval Běloruskou státní univerzitu a od roku 1994 vykonával advokacii. Jeho hlavní aktivity představují především trestní a civilní řízení.

V letech 2002 -2003 hájil ty, kteří se dopustili urážky důstojnosti běloruského prezidenta Alexandra Lukašenka.

V roce 2009 podpořil kampaň „Aktivisti lidských práv proti trestu smrti“. Bělorusko je jediným státem v Evropě, kde se trest smrti vykonává.

V roce 2010 byl mimo jiné Pavel Sapelko zvolen do Výkonného výboru Běloruské advokátní komory. V této době zároveň obhajoval tři významné členy opozice zatčené při demonstraci v roce 2010 během prezidentských voleb.

Byli jimi Andrei Sannikau (*prezidentský kandidát*), Zmitser Dashkevich (*předseda demokratické opoziční skupiny „Young Front“*) a Pavel Sevarnyets (*člen volebního týmu prezidentského kandidáta Vitalyho Rymasheuskyho*).

Jakmile Pavel Sapelko, pomocí západních médií, hovořil o týrání zatčeného prezidentského kandidáta Sannikaua, dostal se pod silný tlak běloruského Ministerstva spravedlnosti, který vyústil v to, že v březnu 2011 byl vyloučen z Běloruské advokátní komory a od té doby tak

nemohl vykonávat svoji profesi nezávislého advokáta.

V současné době Pavel Sapelko pracuje jako konzultant pro Centrum lidských práv „Viasna“ („Jaro“) a poskytuje společně s kolegy podporu obětem běloruského režimu a jejich rodinám.

Toto Centrum pracuje v ilegalitě, neboť státní moc odmítla schválit statut této organizace.

Z důvodu konfiskace majetku přikázaly úřady v lednu 2012 vyklidit prostory tohoto Centra. I přes veškeré problémy a snahy běloruské vlády zakázat resp. zastavit činnost Centra, plánuje Centrum pokračovat ve svých aktivitách a dále napomáhat k ochraně lidských práv.

V závěru nelze nezmínit i ostatní držitele této ceny.

Byla jimi například organizace Avocats Sans Frontières (ASF), která působí v zemích, kde lidská práva nejsou respektována, kde vládne politické násilí či ozbrojené konflikty jako např. v Kongu, Ugandě, Čadu a dalších 4 zemí, skupina španělských advokátů, kteří zastupovali oběti bombového útoku z 11. března 2004 v Madridu nebo významný čínský advokát Li-Heping.

Velmi vítám snahy CCBE upozorňovat na jednotlivce či skupiny jednotlivců, jejichž životním posláním je ochrana lidských práv a podporovat je tímto v jejich velmi náročné a mnohdy nebezpečné práci.

Kamila Šrolerová

4. Novinky z mezinárodních mechanismů na ochranu lidských práv

Parlamentní shromáždění Rady Evropy schválilo návrh 15. Protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Dne 26. dubna 2013 vydalo Parlamentní shromáždění Rady Evropy souhlasné stanovisko se zněním navrhovaného Protokolu č. 15 k Úmluvě

o ochraně lidských práv a základních svobod (v dalším textu jen „Protokol č. 15“ nebo „Úmluva“).

Protokol č. 15 obsahuje několik přímých novelizací Úmluvy, zejména v institucionální a procesní oblasti:

Je navrhováno, aby preambule Úmluvy byla doplněna o odstavec odkazující explicitně na subsidiaritu ochrany lidských práv poskytovaných Úmluvou a dále na doktrínu volného uvážení státu při aplikaci Úmluvy – tzv. doktrínu margin of appreciation.

Navrhovanou novelizací článků 21 a 23 Úmluvy je jednak vložena podmínka maximálního věku kandidáta na funkci soudce Evropského soudu pro lidská práva na 65 let, zároveň je odstraněno pravidlo, podle něhož funkční období soudce skončí dosažením věku 70 let.

Důsledkem této změny bude, že soudce budou moci u Evropského soudu pro lidská práva působit maximálně do 74 let.

Článek 30 týkající se vzdání se pravomoci ve prospěch Velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva se mění tak, že v budoucnu nebude možné, aby kterákoliv strana řízení vyloučila toto předání případu Velkému senátu.

Účelem tohoto institutu je jednak sjednocování judikatury, jednak poskytnutí kvalifikovanějšího názoru na složitější právní otázky.

V obou případech je legitimní, aby o vzdání se pravomoci rozhodoval sám soud bez ingerence účastníků řízení.

V článku 35 upravujícím podmínky přijatelnosti stížnosti se navrhuje zkrátit lhůtu pro podání stížnosti z 6 na 4 měsíce ode dne vyčerpání všech opravných prostředků v rámci vnitrostátního práva.

Poslední změna se dotýká rovněž přijatelnosti stížnosti a jejím cílem je odstranit jednu z podmínek, kdy Evropský soud pro lidská práva musí prohlásit individuální stížnost za přijatelnou, přestože stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu.

Podle dosavadní úpravy je totiž nutné přijmout i takovou stížnost, kde stěžovatel podstatnou újmu neutrpěl, pokud případ nebyl řádně posouzen vnitrostátním soudem.

V kontextu přetíženosti Evropského soudu pro lidská práva je však správné, pokud se do budoucna bude tento soud věnovat pouze takovým porušením Úmluvy, která znamenají podstatný zásah do práv stěžovatelů.

Po odsouhlasení Parlamentním shromážděním bude text projednán Výborem ministrů a po schválení předložen smluvním státům k podpisu a ratifikaci.

Vzhledem k tomu, že navrhovaný Protokol č. 15 přímo novelizuje text Úmluvy, bude k jeho vstupu v platnost zapotřebí ratifikace všech smluvních států Úmluvy.

Pavel Ondřejek

5. Judikatura

Rozhodnutí rakouského ústavního soudu ze dne 14. března 2012 (spojené věci U 466/11-18 a U 1836/11-13): K aplikaci Listiny základních práv EU v rámci přezkumu ústavnosti zákonů v Rakousku

Rakouský ústavní soud vynesl v březnu 2012 průlomové rozhodnutí měnící dosavadní vztah evropského a vnitrostátního systému ochrany lidských práv v Rakousku.

Neplatí tak již dosavadní přístup, kdy rakouský ústavní soud aplikoval výlučně vnitrostátní ústavu a mezinárodní smlouvy.

Nově byl pojem „ústavně zaručená práva“ v článku 144 a 144a rakouské ústavy extenzivně interpretován tak, že zahrnuje rovněž Listinu základních práv Evropské unie, respektive základní práva v ní obsažená.

Pokud jde o skutkový stav případů, dotýkaly se stejného problému: čínský státní občan požádal v Rakousku o mezinárodní ochranu, avšak žádost byla zamítnuta.

Neexistoval důvod pro strpění tohoto občana na území Rakouska, a proto byl vydán příkaz k jeho vycestování. Azylový soud upustil od ústního jednání, vzhledem k tomu, že se jednalo o jednoznačný případ.

Čínský občan však proti rozhodnutí podal ústavní stížnost, založenou na článku 47 Listiny základních práv Evropské unie obsahující právo na spravedlivý proces. Případ se týkal azylového práva, které je do značné míry harmonizované unijní legislativou.

Navíc unijní právo poskytuje vyšší ochranu, pokud jde o procesní záruky azylového řízení, než vnitrostátní rakouská ústava anebo Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (na

správní řízení se zásadně článek 6 Úmluvy nevztahuje).

Na prvním místě se rakouský ústavní soud musel zabývat otázkou, zdali má pravomoc rozhodovat o souladu rakouského zákona s Listinou základních práv EU.

Na tuto otázku odpověděl kladně, přičemž závěr o své pravomoci opřel o unijní principy ekvivalence a efektivity, zejména o *případ Evropského soudního dvora Levez (C-326/96 z 1.12.1998, ECR I-7835)*, v jehož odst. 18 ESD jsou oba principy blíže vysvětleny: „ ... při absenci komunitárních pravidel je na vnitrostátním právním řádu každého členského státu, aby vytvořil soudní orgány a přijal podrobné procesní postupy pro ochranu práv plynoucích jednotlivcům z komunitárního práva.

Tato pravidla přitom nesmějí být méně příznivá než ta, upravující podobné vnitrostátní žaloby (princip ekvivalence), a přitom nesmějí znemožňovat anebo vážně ztěžovat výkon práv vyplývajících z komunitárního práva (*princip efektivity*).“

Na základě těchto principů rakouský ústavní soud dovedl, že může přezkoumávat soulad rakouských implementačních zákonů s Listinou základních práv EU.

Přitom vzal v úvahu i výklad práv v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, jakož i ústavní tradice členských států, z nichž práva zaručená Listinou základních práv EU vycházejí.

Z principu ekvivalence dále podle rakouského ústavního soudu vyplývá, že měřítkem pro přezkum není celá Listina základních práv EU, nýbrž pouze subjektivní práva v ní obsažená.

Další pravidla, mající podobu principů, nejsou ekvivalentní lidským právům chráněným rakouskou ústavou, a proto jsou z přezkumu vyloučena.

Sporná se v případě jevila zejména skutečnost, že rakouský ústavní soud nepoložil předběžnou otázku, neboť aplikoval doktrínu *acte claire*. Tím naznačil podle některých komentátorů tohoto rozhodnutí, že k pokládání předběžných otázek bude přistupovat jen zřídka.

Po zkoumání článku 47 Listiny základních práv EU a s ohledem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva pak rakouský ústavní soud dovedl, že absence ústního jednání před rakouským azylovým soudem nepředstavuje zásah do práva na spravedlivý proces chráněného článkem 47 Listiny základních práv EU.

Na první pohled se zdá, že rakouský ústavní soud přijal vstřícný přístup k unijnímu právu ve věci ochrany lidských práv.

Absence předběžné otázky, a tedy autonomní výklad Listiny základních práv EU však ukazuje, že takový přístup může naopak působit problémy ve vztahu k pravomoci Soudního dvora EU zajišťovat jednotný výklad unijního práva.

Zdali dojde ke sporům o výklad Listiny základních práv EU mezi rakouským ústavním soudem a Soudním dvorem EU ukáže až následná rozhodovací činnost.

Pavel Ondřejek

¹ KLAUSHOFER, Reinhard; PALMSTORFER, Rainer: Austrian Constitutional Court Uses Charter of Fundamental Rights of the European Union as Standard of Review: Effects on Union Law. *European Public Law*, roč. 19, č. 1, 2013, str. 10. Rakouský ústavní soud přitom patří k ústavním soudům, který již předběžné otázky Evropskému soudnímu dvoru překládal.

Rozsudek ESLP ve věci Horváth a Kiss proti Maďarsku (stížnost č. 11146/11)

Dne 29. ledna 2013 vynesl Evropský soud pro lidská práva rozsudek, ve kterém označil umístování maďarských romských dětí do zvláštních škol za diskriminační.

Navázal tak na svoji předchozí judikaturu k problematice diskriminace romských dětí, zejména na rozsudek *D.H. a ostatní proti ČR (stížnost č. 57325/00, 13.11.2007)*, a dále také na rozsudky *Sampanis a ostatní proti Řecku (stížnost č. 32526/05, 05.06.2008 a stížnost č. 59608/09, 11.12.2012)*, nebo *Oršuš a ostatní proti Chorvatsku (stížnost č. 15766/03, 16.10.2010)*.

Stěžovateli v případě Horváth a Kiss proti Maďarsku jsou maďarští občané István Horváth (*narozen v roce 1994*) a András Kiss (*narozen v roce 1992*), oba romského původu.

Panu Horváthovi bylo v roce 2001 odbornou komisí diagnostikováno „lehké mentální postižení“, na základě kterého byl zařazen do zvláštní školy.

V roce 2007 byla jeho situace komisí opětovně posouzena, ale navzdory dobrým prospěchovým výsledkům bylo doporučeno jeho setrvání ve zvláštní škole. Jeho rodiče na procesu posuzování zdravotního stavu nikterak neparticipovali.

Pan Kiss nastoupil školní docházku v běžné základní škole. V prvním roce docházky ale škola požádala o zhodnocení jeho zdravotního stavu odbornou komisí.

Tato v roce 2000 u p. Kisse diagnostikovala, podobně jako u pana Horvátha, lehké mentální postižení. Na základě tohoto závěru byl pan Kiss přeřazen do zvláštní školy.

V rámci opětovného posuzování zdravotního stavu odborná komise dospěla k stejné diagnóze.

V roce 2005 nezávislí experti prostřednictvím různých testů zjistili, že ani jeden ze stěžovatelů mentálním postižením netrpí a že mohou navštěvovat běžnou základní školu. Zároveň zdůraznili nutnost revize diagnostických metod.

Kromě toho vyjádřili přesvědčení, že romské děti by dosáhli v testech lepších výsledků, kdyby tyto testy nebyly koncipovány pro děti z etnické většiny.

Žaloba stěžovatelů před národními soudy byla v první instanci úspěšná, když soud konstatoval porušení zákazu diskriminace a práva na vzdělání.

Maďarský odvolací soud a rovněž Nejvyšší soud ale žaloby zamítli, i když Nejvyšší soud ve svém rozsudku konstatoval „systematické chyby diagnostického systému vedoucí k nesprávným diagnózám“ a odpovědnost státu za vytvoření „přiměřených profesních postupů, které zohledňují zvláštní znevýhodněnou situaci romských dětí“.

Stěžovatelé se obrátili na ESLP dne 11. února 2011 a namítali, že jejich vzdělávání ve zvláštní škole představovalo diskriminaci na základě etnického původu v kontextu výkonu jejich práva na vzdělání, čímž mělo dojít k porušení čl. 2 Protokolu č. 1 (právo na vzdělání) a čl. 14 (zákaz diskriminace).

Ve svém rozsudku, který zatím není konečný (srov. čl. 43 a 44 EÚLP), ESLP konstatoval porušení čl. 2 Protokolu č. 1 v spojení s čl. 14 EÚLP u obou stěžovatelů.

Soud podotknul, že romské děti byly v minulosti z důvodu systematicky chybného diagnostikování mentálního postižení výrazně nadměrně zastoupeny ve zvláštních školách.

Maďarská vláda údaje potvrzující tento trend nijak nezpochybnila a ani nedodala data prokazující opak. Soud proto konstatoval, že segregace romských dětí v daném případě zakládá nepřímou diskriminaci a maďarská vláda musí doložit, že takový postup neměl nepřiměřeně škodlivý dopad

na stěžovatele jako příslušníky romského etnika, které tvoří obzvláště zranitelnou skupinu.

ESLP připomněl, že takový nepřiměřený efekt je zjevný i v případě, kdy nelze vyloučit podobný efekt na jinou sociálně znevýhodněnou skupinu.

Soud akceptoval argument vlády, která odůvodnila existence zvláštních škol potřebou zařízení umožňujících poskytnutí cílené podpory dětem se zvláštními potřebami.

Maďarsku se ale nepodařilo prokázat, že vytvořilo dostatečné zajištění proti chybným diagnózám a chybnému umístování romských stěžovatelů do zvláštních škol.

Soud připomněl nejen fakt, že chybné umístování romských dětí do zvláštních škol má v Evropě dlouhou tradici, ale připomněl také pozitivní povinnost státu zabránit opakování diskriminace nebo diskriminačních praktik maskovaných jako údajně neutrální testy.

Maďarsko v daném případě nezajistilo dostatečně zohlednění zvláštních potřeb p. Horvátha a p. Kisse jako příslušníků znevýhodněné skupiny, a to ani při zohlednění prostoru pro uvážení, který státy v oblasti vzdělávání mají.

Kromě toho zařazení stěžovatelů do zvláštní školy pro ně znamenalo vzdělání podle méně náročného učebního plánu ve srovnání s běžnými školami a také izolaci od žáků ze širší populace.

V důsledku toho bylo p. Horváthovi a p. Kisovi poskytnuto vzdělání, které nenabízí potřebné garance vyplývající z pozitivního závazku státu „zvrátit dějiny rasové segregace ve zvláštních školách“.

Takové vzdělání mohlo naopak ještě zhoršit jejich potíže a ohrozit další osobní rozvoj namísto toho, aby jim pomohlo integrovat se do běžné školy a rozvinout tak dovednosti, které by stěžovatelům následně ulehčili život mezi majoritní populací.

Soud tak ve světle faktů daného případu a v návaznosti na svou dřívější judikaturu nemohl než konstatovat porušení namítaných ustanovení čl. 2 Protokolu č. 1 ve spojení s čl. 14 EÚLP.

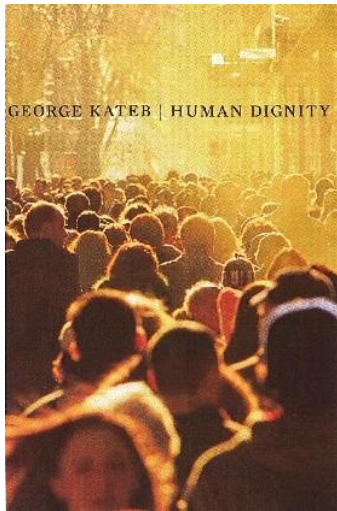
Martin Faix

6. Další nové zajímavé publikace z oblasti lidských práv

KATEB, George: Human Dignity. Cambridge, London: Harvard University Press, 2011, ISBN: 978-0-674-04837-9, 238 s.

Lidská důstojnost bývá často považována za základ současného pojetí lidských práv, vycházejícího ze západoevropských tradic.

Ne nadarmo je zakotvena jako na prvním místě mezi všemi právy garantovanými Listinou základních práv Evropské unie, která přebírá formulaci prvního článku Základního zákona SRN: Lidská důstojnost je nedotknutelná (*Die Würde des Menschen ist unantastbar*).

V Evropě je idea lidské důstojnosti teoreticky zpracovávána zpočátku zejména v německé odborné literatuře odkud se rozšířila do různých dalších států, mimo jiné do České republiky.

Práce tohoto G. Kateba, významného současného amerického filosofa, proto představuje poněkud odlišný pohled na lidskou důstojnost.

Pokud jde o pojem lidské důstojnosti, autor v úvodních kapitolách rozlišuje především důstojnost každého jednotlivce, která je založena na rovnosti mezi lidmi, a důstojnosti lidského druhu, což vyjadřuje skutečnost, že na světě se lidská rasa vyskytuje v určitém prostředí, spolu s dalšími organismy.

Rovný status jednotlivců představuje významnou složku lidské důstojnosti, jejíž první náznaky vidíme v athénské demokracii a která v moderním pojetí znamená, že každému jednotlivci řiznáváme rovná práva.

Druhá premise o důstojnosti lidského druhu může být z pohledu dosavadních debat zabývajících se lidskou důstojností překvapivá. Vyústěním této teze

je pak myšlenka o odpovědnosti lidstva za zachování životního prostředí.

Lidská důstojnost je podle autora hodnota, kterou lze označovat jako existenciální, nikoliv morální.

Existenciální hodnoty souvisejí s obrazem jedince jako svébytné individuality, která se liší od ostatních a je nadána svobodou, autonomií, samostatností, atd.

Teze o morálním a existenciálním charakteru hodnot má podle autora vliv na správné porozumění lidským právům, které mají oba tyto aspekty.

Druhá část knihy je pak věnována otázce rozvoje lidské společnosti a ochrany lidských práv.

Problém, kterého si autor v této souvislosti všímá, spočívá v tom, že velký civilizační pokrok byl nejednou vyvážen tím, že společnost, resp. její vládcí, nerespektovali lidská práva.

Toto pojetí překážek v rozvoji společnosti lze však překonat, díváme-li se na ochranu lidských práv jako na důsledek vývoje lidské společnosti.

Jinými slovy, aby se standard lidských práv dostal na vyšší úroveň, musela společnost nejprve materiálně, kulturně i intelektuálně vyzrát.

Soudobý standard lidských práv se podle autora nemá zastavit, na různých filosofických příkladech ukazuje, že poslání člověka spočívá v ochraně a udržování tohoto světa, přičemž měřítkem jednání by měly být nejvyšší hodnoty, mezi nimiž hraje ústřední roli lidská důstojnost.

Pavel Ondřejek

Inzerce

On-line prodej více než 130 odborných právnických publikací

**Universita Karlova v Praze
- Právnická fakulta**

Ediční středisko

www.pfuk-shop.cz